

Startnotitie Armoedebestrijding

September 2020

GEMEENTE BOEKEL

H1: STARTEN

1.1 Aanleiding

In Boekel is altijd aandacht voor bestrijding van armoede geweest, door de inzet van schuldhulpverlening, bijzondere bijstand en het participatiefonds. Daarnaast heeft de gemeente subsidieregelingen met bijvoorbeeld Stichting Leergeld. De gemeente realiseert zich dat een goede aanpak van armoede niet alleen aan de achterkant plaatsvindt, maar we meer aan de voorkant moeten voorkomen dat mensen in financiële problemen komen of hen financieel zelfstandiger maken. *Er moet meer samenhang komen tussen enerzijds de bestrijding van armoede aan de voorkant en het inzetten van voorzieningen aan de achterkant.* De gemeente Boekel heeft hiervoor een visiedocument opgesteld.

Om vanuit een visiedocument tot een uitvoeringsdocument te komen is eind april 2020 een regisseur armoedebestrijding gestart. De regisseur armoedebestrijding vindt en verbindt de partijen en gaat op uitvoeringsniveau het gesprek aan. De regisseur is de verbindingspersoon naar beleid toe. Samen met de regisseur armoedebestrijding stelt de gemeente Boekel een uitvoeringsdocument op. Met deze uitwerking worden ook de (structurele) kosten voor toekomstige trajecten/projecten duidelijk.

1.2 Inleiding

In de afgelopen 3 maanden is het gesprek gevoerd met hulpverleners, beleidsmakers, stichtingen, maatschappelijke organisaties, ervaringsdeskundigen, vrijwilligers. Dit document maakt inzichtelijk wat de bevindingen zijn van deze gesprekken. Op basis hiervan kan een koers gezet worden van wat we in 2020 willen gaan doen en bereiken. Deze koers zal continue aangescherpt en geoptimaliseerd worden door nieuwe mogelijkheden, ontwikkelingen en verbindingen. Het document is dus niet statisch maar eerder een dynamische startnotitie.

1.3 Definitie Armoede

Er zijn ruim 15 definities van armoede. Wat verstaan we in Boekel onder armoede?

1.4 Cijfers

1.4.a Basisbehoefte consumptieniveau

Minimaal consumptieniveau netto per maand:

- 1 volwassenen	1.039 euro
- 1 volwassenen en 1 kind	1.340 euro
- 1 volwassenen en 2 kinderen	1.548 euro
- 2 volwassenen	1.423 euro
- 2 volwassenen en 1 kind	1.694 euro
- 2 volwassenen en 2 kinderen	1.922 euro

1.4.b Landelijke cijfers armoede

- Het duurt vaak gemiddeld vier tot vijf jaar voordat mensen aan de bel trekken met financiële problemen, waardoor schulden hoog kunnen oplopen
- 2,6 miljoen huishoudens komen moeilijk rond
- 320.000 werkenden zijn toch arm, dit is een toename van 60% t.o.v. 2000
- 6 van de 8 miljoen huishoudens ontvangen 1 of meer toeslagen van het rijk

- Bij een aanvraag inkomensondersteuning kan iemand te maken krijgen met 27 regelingen en 8 definities van het begrip inkomen
- 1 op de 5 huishoudens heeft betalingsachterstanden (= 1,5 miljoen)

1.4.c Armoedecijfers Boekel

Boekel telt bijna 11.000 inwoners en 4.062 huishoudens

- 550 huishoudens met een minimum inkomen tussen 1600-1900 euro netto (13%)
- Ruim 700 ZZP'ers met een laag inkomen tot 15.000 euro (6,6%)
- 250 toekenningen voor inkomensondersteunende regelingen (2018)
- Kosten minimabeleid 2018 is ruim 337.000 euro. Een stijging van 18% t.o.v. 2016
- 196 kinderen van 0-18 jaar groeien op in gezin met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum

1.4.d Overige cijfers Boekel

- Ruim 75% van de inwoners van Boekel heeft een koopwoning
- Ruim 43% van de inwoners heeft een lidmaatschap sportvereniging

1.5 Voorzieningen

- Individuele bijzondere bijstand
 - o Incidenteel; duurzame gebruiksgoederen, inrichtingskosten vergunninghouders, pc, inkomenstoelage
 - o Periodiek; zorgverzekering, reiskosten t.b.v. re-integratie
- Minimabeleid
 - o Participatiefonds voor tegemoetkoming in kosten vrijetijdsbesteding
 - o Maatwerkpotje voor maatwerkoplossingen
 - o Kwijtschelding gemeentelijke belastingen
- Schuldhulpverlening
 - o Schuldhulpverlening
 - o Bewindvoering
 - o Budget coaching

1.6 Organisaties

- Dorpsteam
- Stichting Leergeld Gemert-Bakel e.o.
 - o Bevorderen van maatschappelijke participatie en voorkomen van sociaal isolement van kinderen tot 18 jaar uit minimagezinnen
 - o In 2019 zijn 45 gezinnen en 87 kinderen financieel ondersteunt in Boekel. Er zijn 400 aanvragen gedaan.
- Stichting Voedselbank Veghel
 - o Tijdelijke voedselhulp in de tijd van stabiliseren van de schulden
- Stichting Kledingbank Gemert-Bakel e.o.
 - o Gratis kleding voor mensen met een minimuminkomen (6 kledingstukken per kwartaal per persoon)
- Stichting Wensboom Boekel
 - o Kinderen uit minimagezinnen tot 16 jaar een sinterklaas- en kerstcadeau bezorgen

H2 KADER EN SCOPE

2.1 Visie

De gemeente Boekel heeft een ambitie om, samen met ketenpartners, duurzame resultaten te realiseren door te werken vanuit een totaalaanpak van armoede en daarbij in te zetten op preventie, bewustwording en gedragsverandering. De voorzieningen die armoede 'verzachten' moeten op een goed niveau blijven en daarnaast zorgen we samen voor een netwerk dat mensen structureel ondersteunt om hun leven (met of zonder blijvende ondersteuning) weer in eigen hand te nemen.

2.2 Doelgroep

Huishoudens met een laag inkomen en risico op armoede in de term van draagkracht

2.3 Ambities

- Risicogroepen voor financiële problemen in beeld en weten ze te bereiken
- Met de inzet van preventieve activiteiten voorkomen van financiële problemen bij inwoners
- We hebben instrumenten om inwoners met (dreigende) financiële problemen te ondersteunen, zodat er weer denkruimte en energie ontstaat om regie te pakken op het eigen leven
- Voor inwoners waarbij blijvende ondersteuning nodig is, is een integrale ondersteuning aanwezig

2.4 Vijf thema's

- Samenwerking; netwerkpartners in beeld, wie doet wat, waar zitten hiaten en waar overlap in aanbod
- Preventie; zo vroeg mogelijk in de keten actie ondernemen (vroeg signalering), patronen doorbreken, meer aandacht voor budget coaching, sociaal netwerk opbouwen, participatie en eigen regievoering
- Toegankelijkheid en maatwerk; voorzieningen zijn vindbaar en laagdrempelig toegankelijk
- Zelfstandigheid; Passende ondersteuning om mensen uit de waan van de dag te halen en perspectief te bieden voor lange termijn
- Armoedeval; Loont werken? Hoeveel meer moet iemand verdienen om verlies van inkomensondersteunende voorzieningen te compenseren?

2.5 Prioriteiten

- Meer inzet op preventie en vroeg signalering (voorkomen is beter dan genezen)
- Gelijke kansen voor kinderen om zich sociaal, mentaal en fysiek te ontwikkelen
- Voorlichting en communicatie is op zo'n niveau dat inwoners zonder voldoende basisvaardigheden deze begrijpen
- Consulenten benutten maatwerkruimte binnen wet en regelgeving
- Integraal werken is goed vormgegeven
- Werk moet lonen

H3 SPREKEN

3.1. Gesprekspartners

- Inwoners – ervaringsdeskundige 2x
- Dorpsteam Boekel
- Kwartiermaker dorpssteam Boekel
- Preventiemedewerker jeugd/jongerenwerker Boekel
- Schuldhulpverlening Meierijstad
- Stichting Leergeld
- Kledingbank Gemert-Bakel e.o
- Stichting Wensboom
- Armoederegisseurs Brabant
 - o Coördinator kinderen in armoede Vught
 - o Armoederegisseur Helmond
 - o Ambassadeur Armoede Meierijstad
- Vluchtelingenwerk
- Projectleider Quiet Brabant
- Wethouder
- Coördinator kinderarmoede Vught
- Beleidsontwikkelaar 'bestaanszekerheid' Gemeente Tilburg

3.2 Bevindingen

3.2.a Boekel

- 40% van de boeren leeft onder de armoedegrens van 22.300 bruto per jaar. Begeleiding via IMK, echter het beeld is dat ondersteuning veel geld kost (gemiddeld 3000 euro voor ondernemersplan) en 60% van de aanvragen wordt vervolgens afgewezen waarna er geen zicht meer is op vervolgtraject
- Veel foodbedrijven die schenken aan voedselbank. Voorraden zijn ruim voldoende

3.2.b. Samenwerking

- Signaleringsoverleg (1x per 6 weken) – Brede uitvraag bij screeningsgesprek
- Peelrand niet aangesloten bij samenwerkingsverband
- Samenwerking versterkt als je elkaar ziet en verhalen deelt. Je leert elkaar beter kennen, krijgt meer begrip voor elkaars werk en weet elkaar in vervolg sneller te vinden
- Inzet budgetcoaches verloopt nog niet goed. Mist centrale coördinatie en ondersteuning van vrijwilligers, waardoor taak en rol geen eenduidigheid kent en niet goed ontwikkeld
- Potje 'Maatwerk' Dorpssteam geeft vooral reden om gezamenlijk het goede gesprek te voeren
- Werken loont onvoldoende; Uitkering stopt, hard gewerkt, loonsverhoging, net boven drempel toeslagen, netto verlies van..... Armoedeval wordt benoemd, maar is tot dusver niet echt uitgewerkt en in beeld gebracht. Niemand kan exacte bedragen noemen.

3.2.c (Vroeg) signalering

- Doelgroep wordt naar gevoel groter en we hebben ze niet in beeld
- Gemeenschapskracht werkt positief bij bieden van hulp, mensen staan snel voor elkaar klaar, maar negatief bij het vragen om hulp. Ons kent ons zorgt snel voor hoge drempel
- Mensen zitten vaak 5 jaar al in financiële problemen voordat ze hulpvraag stellen. Schuld is dan van 5.000 euro in 5 jaar opgelopen naar 45.000 euro
- Signalering bij betalingsachterstand CZ, woningcorporatie, energieleverancier en Brabant Water
- Aantal profs geven aan dat zij het lastig vinden om signalen bespreekbaar te maken bij huisbezoek. Hoe pak je dit aan, welke vragen stel je?
- Netwerkpartners zien vaak geen rol voor hun weg gelegd als het gaat om 'armoedebestrijding' wel als het gaat om verbeteren of versterken van 'welzijn van of positie van mensen'

3.2.d Toegankelijkheid

- Klein deel van mensen met (risico) schulden is bekend met toegang gemeente, mensen weten niet waar ze naar toe moeten
- Zodra inwoner hulpvraag stelt en in beeld is dan zijn de voorzieningen goed op orde
- Versnippering regelingen; Bij meerdere regelingen en aanvragen telkens opnieuw papierwerk invullen terwijl ondertussen de schulden oplopen door boetes
- Afstand Boekel – Veghel is groot voor doelgroep
 - o Sociaal loket in Boekel wordt gemist
 - o OV kosten naar Veghel
- Taal en boodschap zakelijk en ambtelijk <https://www.boekel.nl/inwoners-en-ondernemers/zorg-welzijn-inkomen/schuldhelpverlening>

3.2.e Werkende principes ondersteuning

- Gelijkwaardigheid
 - o Aansluiten als mens op relatie, vertrouwen
- Transparantie
 - o Het gaat over mij dus ik wil ook graag meelesen, meeweten, meedenken
- Inzicht
 - o Overzicht geeft inzicht, hoe pijnlijk dit soms ook is, maar je moet het voelen en weten om bewust te worden en realiteit onder ogen te zien
- Luisteren en Zien
 - o Open luisteren
 - o Niet doorsturen, mensen weten niet waar ze heen moeten of durven niet. "Jij bent gekomen, dus ik ga jou helpen en profs laten aansluiten"
- Partnership
 - o Zelf ook graag regie en (groei in) taken
 - o Buddy voor 1^e praktisch uitzoekwerk en besparing
 - o Stappenplan en verdeling 3 acties voor vervolg
- Dichtbij
 - o Bereikbaar zijn

3.2.f Behoeftes professionals

- Blijvend onder de aandacht houden om taboe te doorbreken en bespreekbaar te maken
- Meer zicht te krijgen op doelgroep door meer inzet vroeg signalering en outreachend contact te maken
- Samenwerking versterken; Elkaar beter leren kennen door elkaar meer te zien, te delen, samen te leren
- Sociaal loket Boekel
- Tegemoetkoming OV kosten
 - o Naar gemeente Veghel
 - o Naar school, wanneer je een vroege leerling bent en je nog geen recht hebt op studiebeurs

H4 ALGEMENE CONCLUSIE

- Overstijgend gezamenlijk perspectief ontbreekt
- Begrippen 'Armoede' en 'bestrijden armoede' gaat niemand op aan. Mensen denken vaak enkel aan zichtbare armoede of geven aan hier niet verantwoordelijk voor te zijn
- Zowel inwoners als professionals pikken signalen op, maar weten niet hoe ze deze verder kunnen oppakken
- Mensen zijn pas echt goed in beeld als ze hulpvraag stellen. Stille armoede niet in beeld. Er zijn zorgen dat doelgroep groter wordt. "We kunnen ze niet vinden en bereiken"
- Aanbod voor vangnet en ondersteuning is voldoende. "1^e vangnet is goed geregeld, maar dan?"
- Plekken voor stellen hulpvraag, aanbod en communicatie is versnipperd. Ieder vanuit eigen aanbod en organisatie, niet integraal
- Trajecten zijn heel dienstverlenend, maar burger is snel onderdeel van het systeem ipv burger centraal (processen zijn leidend)
- 1^e winst zit direct aan de voorkant; overzicht en inzicht verkrijgen, praktische zaken regelen en omzetten, stappenplan maken en bereikbaar zijn en blijven. Dit wordt nu nog onvoldoende benut door inzet budgetcoaches of ervaringsdeskundige
- Werken loont niet net boven 120% inkomensgrens
- Schaamte is een enorme drempel voor het stellen van hulpvraag. 'Ons kent ons' cultuur Boekel versterkt dit

H5 KANSEN

- Niet enkel compenseren, maar inzetten op in kracht zetten, ontwikkelen naar perspectief
- Verhalen zichtbaar en delen
- Organiseren rondom burger in plaats van burger in proces
- Activiteiten organiseren gericht op ontmoeting om van daaruit in contact te komen. Menselijk contact maakt dat hulpvraag gesteld wordt
- Signaleringskaart en stappenplan (waar kunnen mensen 'niet pluis' gevoel kwijt)
- Voorzieningenkaart (inzicht in aanbod en dienstverlening)
- Inzetten op elkaar ontmoeten en leren kennen als professionals loont (meer 1 taal, begrip, inspiratie, integraal werken met casuïstiek al voertuig voor gesprek)

- Voorbeelden vraagstelling ter inspiratie signaleringsgesprek en open screeningsgesprek (hoe maak je signalen bespreekbaar)
- Klantprofielen opstellen voor inzicht armoedeval. Wat is nodig zodat werken loont?
- Praktische inzet vooraan in proces door inzet budgetcoaches/schuldhulpmaatje te verbeteren (centrale coördinatie en ondersteuning)
- Standaard naar 'normaal' = bankpas Rabo voor minima
- Inzet van 'rolmodellen' en 'ervaringsdeskundigen' (aantal vrijwilligers neemt af en aantallen doelgroep groeit)
- Meer verbinden in vraagstukken en samenwerking
 - o Jongeren organiseren activiteit voor ouderen (opdracht school + eenzaamheid)
 - o Vraagstukken uit dorp/wijk koppelen aan werk
- "schuldige" kan nu Corona zijn, dat kan drempel voor hulpvraag stellen verlagen